

Учреждение образования
«Барановичский государственный университет»

Вестник БарГУ

Ежеквартальный научно-практический журнал

Издаётся с марта 2013 г.

Выпуск 6, декабрь, 2018.

Серия «Исторические науки
и археология. Экономические
науки. Юридические науки»

Учредитель: учреждение образования «Барановичский государственный университет».

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Главный редактор журнала Кочурко Василий Иванович, доктор сельскохозяйственных наук, профессор, академик Белорусской инженерной академии, академик Международной академии технического образования, академик Международной академии наук педагогического образования, академик Академии экономических наук Украины, Заслуженный работник образования Республики Беларусь, ректор учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Заместитель главного редактора журнала Климук Владимир Владимирович, кандидат экономических наук, доцент, проректор по научной работе учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ СЕРИИ

Главный редактор серии

Познякевич Виктория Николаевна, кандидат экономических наук, доцент, заведующий кафедрой бухгалтерского учёта, анализа, аудита и статистики учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Ответственный секретарь серии

Познякевич Виктория Николаевна, кандидат экономических наук, доцент, заведующий кафедрой бухгалтерского учёта, анализа, аудита и статистики учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Редактор текстов на английском языке

Пинюта Ирина Вячеславовна, кандидат педагогических наук, доцент, доцент кафедры профессиональной иноязычной подготовки учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Андрияшко Марина Васильевна (*ответственный за направление «Юридические науки»*), кандидат юридических наук, доцент, заведующий кафедрой общеправовых дисциплин и государственного управления учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Демидович Анатолий Викторович (*ответственный за направление «Исторические науки и археология»*), кандидат исторических наук, заведующий кафедрой социально-гуманитарных дисциплин учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Короб Александр Николаевич (*ответственный за направление «Экономические науки»*), кандидат экономических наук, заведующий кафедрой теоретической и прикладной экономики учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Безуглая Виктория Александровна, кандидат экономических наук, доцент, декан факультета экономики и права учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Биглова Гузель Фатиховна, доктор экономических наук, заместитель директора по научной работе Федерального государственного бюджетного учреждения науки «Институт социально-экономических исследований Уфимского научного центра Российской академии наук» (Уфа, Республика Башкортостан, Российская Федерация).

Василевич Григорий Алексеевич, Заслуженный юрист Республики Беларусь, доктор юридических наук, профессор, член-корреспондент Национальной академии наук Беларуси, заведующий кафедрой конституционного права Белорусского государственного университета (Минск, Республика Беларусь).

Вишневицкий Алексей Фёдорович, доктор исторических наук, профессор кафедры теории и истории государства и права учреждения образования «Академия Министерства внутренних дел Республики Беларусь» (Минск, Республика Беларусь).

Гурский Василий Леонидович, кандидат экономических наук, доцент, заведующий отделом экономики Государственного научного учреждения «Институт жилищно-коммунального хозяйства Национальной академии наук Беларуси» (Минск, Республика Беларусь).

Адрес редакции:
ул. Войкова, 21, 225404 г. Барановичи.
Телефон: +375 (163) 45 46 28.
E-mail: vestnik@barsu.by .

Подписные индексы: 00993 — для индивидуальных подписчиков; 009932 — для организаций.

Свидетельство о регистрации средств массовой информации № 1533 от 30.07.2012, выданное Министерством информации Республики Беларусь.

В соответствии с приказом Высшей аттестационной комиссии Республики Беларусь от 21 января 2015 г. № 16 научно-практический журнал «Вестник БарГУ» серия «Исторические науки и археология. Экономические науки. Юридические науки» включён в Перечень научных изданий Республики Беларусь для опубликования результатов диссертационных исследований по историческим наукам и археологии, экономическим наукам, юридическим наукам.

Научно-практический журнал «Вестник БарГУ» включён в РИНЦ (Российский индекс научного цитирования), лицензионный договор № 06-1/2016.

Издатель: учреждение образования «Барановичский государственный университет».

Выходит на русском, белорусском и английском языках.

Журнал распространяется на территории Республики Беларусь.

*Заведующий редакционно-издательской группой С. А. Березнюк
Технический редактор Е. И. Березич
Компьютерная вёрстка С. А. Березнюк
Корректор С. А. Березнюк*

Подписано в печать 17.12.2018. Формат 60 × 84 ¹/₈. Бумага офсетная. Печать цифровая. Гарнитура Таймс. Усл. печ. л. 20,00.
Уч.-изд. л. 14,90. Тираж 75 экз. Заказ
Цена свободная.

Полиграфическое исполнение: Гродненское областное унитарное полиграфическое предприятие «Слонимская типография». Свидетельство о государственной регистрации издателя, изготовителя, распространителя печатных изданий № 1/203 от 07.03.2014, № 2 от 25.02.2014.

Адрес: ул. Хлопина, 16, 231800 Слоним, Гродненская обл.

© БарГУ, 2018

Установа адукацыі
«Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт»

Веснік БарДУ

Штоквартальны навукова-практычны часопіс

Выдаецца з сакавіка 2013 г. Выпуск 6, снежань, 2018.

Серыя «Гістарычныя навукі
і археалогія. Эканамічныя навукі
Юрыдычныя навукі»

Заснавальнік: установа адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт».

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

Галоўны рэдактар часопіса Качурка Васіль Іванавіч, доктар сельскагаспадарчых навук, прафесар, акадэмік Беларускай інжынернай акадэміі, акадэмік Міжнароднай акадэміі тэхнічнай адукацыі, акадэмік Міжнароднай акадэміі навук педагагічнай адукацыі, акадэмік Акадэміі эканамічных навук Украіны, Заслужаны работнік адукацыі Рэспублікі Беларусь, рэктар установы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Намеснік галоўнага рэдактара часопіса Клімук Уладзімір Уладзіміравіч, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, прарэктар па навуковай рабоце ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ СЕРЫІ

Галоўны рэдактар серыі

Пазнякевіч Вікторыя Мікалаеўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, загадчык кафедры бухгалтарскага ўліку, аналізу, аўдыту і статыстыкі ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Адказны сакратар серыі

Пазнякевіч Вікторыя Мікалаеўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, загадчык кафедры бухгалтарскага ўліку, аналізу, аўдыту і статыстыкі ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Рэдактар тэкстаў на англійскай мове

Пінюта Ірына Вячаславаўна, кандыдат педагагічных навук, дацэнт, дацэнт кафедры прафесійнай іншамоўнай падрыхтоўкі ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Андрыяшка Марына Васільеўна (*адказны за напрамак «Юрыдычныя навукі»*), кандыдат юрыдычных навук, дацэнт, загадчык кафедры агульнаправавых дысцыплін і дзяржаўнага кіравання ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Дземідовіч Анатоль Віктаравіч (*адказны за напрамак «Гістарычныя навукі і археалогія»*), кандыдат гістарычных навук, загадчык кафедры сацыяльна-гуманітарных дысцыплін установы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Кораб Аляксандр Мікалаевіч (*адказны за напрамак «Эканамічныя навукі»*), кандыдат эканамічных навук, загадчык кафедры тэарэтычнай і прыкладной эканомікі ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Амельянюк Аляксандр Міхайлавіч, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, першы прарэктар установы адукацыі «Брэсцкі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт» (Брэст, Рэспубліка Беларусь).

Астрагляд Аляксандр Васільевіч, кандыдат юрыдычных навук, дацэнт, прарэктар па навуковай рабоце прыватнай вышэйшай навучальнай установы «Універсітэт Караля Данііла» (Івана-Франкоўск, Украіна).

Біглова Гузель Фаціхаўна, доктар эканамічных навук, намеснік дырэктара па навуковай рабоце Федэральнай дзяржаўнай бюджэтнай установы навукі «Інстытут сацыяльна-эканамічных даследаванняў Уфійскага навуковага цэнтру Расійскай акадэміі навук» (Уфа, Рэспубліка Башкартастан, Расійская Федэрацыя).

Бязуглая Вікторыя Аляксандраўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, дэкан факультэта эканомікі і права ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Васілевіч Рыгор Аляксеевіч, Заслужаны юрыст Рэспублікі Беларусь, доктар юрыдычных навук, прафесар, член-карэспандэнт Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, загадчык кафедры канстытуцыйнага права Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Вішнеўскі Аляксей Фёдаравіч, доктар гістарычных навук, прафесар кафедры тэорыі і гісторыі дзяржавы і права ўстановы адукацыі «Акадэмія Міністэрства ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Гурскі Васіль Леанідавіч, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, загадчык аддзела Дзяржаўнай навуковай установы «Інстытут жыллёва-камунальнай гаспадаркі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Дзёмічаў Дзмітрый Міхайлавіч, доктар юрыдычных навук, прафесар, загадчык кафедры тэорыі і гісторыі права ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Жыткевіч Галіна Якаўлеўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, дацэнт кафедры бухгалтарскага ўліку, аналізу, аўдыту і статыстыкі ўстанова адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Захарчанка Людміла Анатольеўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, дацэнт кафедры эканамічнай тэорыі і лагістыкі ўстанова адукацыі «Брэсцкі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт» (Брэст, Рэспубліка Беларусь).

Казлова Зоя Мікалаеўна, кандыдат гістарычных навук, дацэнт, дацэнт кафедры сацыяльна-гуманітарных дысцыплін установа адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Калядка Іван Мікалаевіч, кандыдат юрыдычных навук, дацэнт, загадчык кафедры грамадзянскага працэсу і працоўнага права Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Караў Дзмітрый Уладзіміравіч, доктар гістарычных навук, прафесар, дырэктар Цэнтра міждысцыплінарных даследаванняў дыяспар і замежнага беларусазнаўства ўстанова адукацыі «Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы» (Гродна, Рэспубліка Беларусь).

Касіч Ала Аляксандраўна, доктар эканамічных навук, прафесар Крамянчугскага нацыянальнага ўніверсітэта імя М. Астроградскага (Крамянчуг, Украіна).

Ключко Рыма Мікалаеўна, кандыдат юрыдычных навук, дацэнт, дацэнт кафедры крымінальнага права і крыміналогіі ўстанова адукацыі «Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы» (Гродна, Рэспубліка Беларусь).

Куган Святлана Фёдарэўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, намеснік дэкана эканамічнага факультэта ўстанова адукацыі «Брэсцкі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт» (Брэст, Рэспубліка Беларусь).

Кузьменка Уладзімір Іванавіч, доктар гістарычных навук, прафесар, загадчык Цэнтра гісторыі постіндустрыяльнага грамадства Дзяржаўнай навуковай установы «Інстытут гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Літвінскі Аляксандр Уладзіміравіч, кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры сацыяльна-гуманітарных дысцыплін установа адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Лосеў Уладзімір Уладзіміравіч, кандыдат юрыдычных навук, дацэнт, намеснік дырэктара Дзяржаўнай установы «Навукова-практычны цэнтр праблем умацавання законнасці і правапарадку Генеральнай пракуратуры Рэспублікі Беларусь» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Луцанок Аляксандр Іванавіч, доктар эканамічных навук, прафесар, загадчык аддзела макраэканамічнага рэгулявання і фінансавай палітыкі Дзяржаўнай навуковай установы «Інстытут эканомікі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Людвікевіч Вольга Мікалаеўна, кандыдат юрыдычных навук, загадчык кафедры грамадзянскіх і крымінальна-прававых дысцыплін установа адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Люты Анатоль Міхайлавіч, доктар гістарычных навук, прафесар, загадчык кафедры гісторыі Беларусі ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Манкевіч Ірына Пятроўна, кандыдат юрыдычных навук, дацэнт, дацэнт кафедры грамадзянска-прававых дысцыплін установа адукацыі «Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Матвееў Яраслаў Мікалаевіч, доктар юрыдычных навук хабілітаваны, упаўнаважаны рэктара Універсітэта ў Беластоку па справах супрацоўніцтва з універсітэтамі Усходняй Еўропы (Беласток, Польшча).

Мядзведзева Гульнара Барангаліеўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, дацэнт кафедры эканамічнай тэорыі і лагістыкі ўстанова адукацыі «Брэсцкі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт» (Брэст, Рэспубліка Беларусь).

Момат Тацыяна Валер'еўна, доктар эканамічных навук, прафесар Харкаўскай нацыянальнай акадэміі гарадской гаспадаркі (Харкаў, Украіна).

Нячухрын Аляксандр Мікалаевіч, доктар гістарычных навук, прафесар, загадчык кафедры ўсеагульнай гісторыі ўстанова адукацыі «Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы» (Гродна, Рэспубліка Беларусь).

Саладоўнікаў Сяргей Юр'евіч, доктар эканамічных навук, дацэнт, загадчык кафедры эканомікі і права Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Таранава Тацыяна Сяргеёўна, доктар юрыдычных навук, прафесар, загадчык кафедры грамадзянска-прававых дысцыплін установа адукацыі «Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Функ Ян Іосіфавіч, доктар юрыдычных навук, прафесар, прафесар кафедры фінансаванага права і прававога рэгулявання гаспадарчай дзейнасці Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Чарняк Юрый Вячаслававіч, кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры агульнаправавых дысцыплін і дзяржаўнага кіравання ўстанова адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Шабанаў Вячаслаў Барысавіч, доктар юрыдычных навук, прафесар, загадчык кафедры крыміналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Шалаеў Уладзімір Паўлавіч, доктар філасофскіх навук, прафесар, дэкан факультэта сацыяльных тэхналогій Федэральнай дзяржаўнай бюджэтнай адукацыйнай установы вышэйшай прафесійнай адукацыі «Паволжскі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт» (Іашкар-Ала, Рэспубліка Марый Эл, Расійская Федэрацыя).

Шаркова Антаніна Васільеўна, доктар эканамічных навук, загадчык кафедры эканомікі арганізацыі Федэральнай дзяржаўнай бюджэтнай адукацыйнай установы вышэйшай адукацыі «Фінансавы ўніверсітэт пры Урадзе Расійскай Федэрацыі» (Масква, Расійская Федэрацыя).

Шаўлюкоў Аляксандр Пятровіч, доктар эканамічных навук, прафесар, загадчык кафедры бухгалтарскага ўліку і фінансаванага менеджменту ў галінах народнай гаспадаркі ўстанова адукацыі «Беларускі гандлёва-эканамічны ўніверсітэт спажывецкай кааперацыі» (Гомель, Рэспубліка Беларусь).

Якаўчык Мікалай Сцяпанавіч, доктар эканамічных навук, доктар сельскагаспадарчых навук, прафесар, дырэктар Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадрў АПК ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны аграрны тэхнічны ўніверсітэт» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Адрас рэдакцыі:

вул. Войкава, 21, 225404 г. Баранавічы.

Тэлефон: +375 (163) 45 46 28.

E-mail: vestnik@barsu.by .

Падпісныя індэксы: 00993 — для індывідуальных падпісчыкаў; 009932 — для арганізацый.

Пасведчанне аб рэгістрацыі сродкаў масавай інфармацыі № 1533 ад 30.07.2012, выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

У адпаведнасці з загадам Вышэйшай атэстацыйнай камісіі Рэспублікі Беларусь ад 21 студзеня 2015 г. № 16 навукова-практычны часопіс «Веснік БарДУ» серыя «Гістарычныя навукі і археалогія. Эканамічныя навукі. Юрыдычныя навукі» ўключаны ў Пералік навуковых выданняў Рэспублікі Беларусь для апублікавання вынікаў дысертацыйных даследаванняў па гістарычных навукіх і археалогіі, эканамічных навукіх, юрыдычных навукіх.

Навукова-практычны часопіс «Веснік БарДУ» ўключаны ў РІНЦ (Расійскі індэкс навуковага цытавання), ліцэнзійны дагавор № 06-01/2016.

Выдавец: установа адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт».

Выходзіць на рускай, беларускай і англійскай мовах.

Часопіс распаўсюджваецца на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

Загадчык рэдакцыйна-выдавецкай групы С. А. Беззюк

Тэхнічны рэдактар А. І. Бярэзіч

Камп'ютарная вёрстка С. А. Беззюк

Карэктар С. А. Беззюк

Падпісана да друку 17.12.2018. Фармат 60 × 84 1/8. Папера афсетная. Друк лічбавы. Гарнітура Таймс. Ум. друк. арк. 20,00. Ул.-выд. арк. 14,90. Тыраж 75 экз. Заказ .

Кошт свабодны.

Паліграфічнае выкананне: Гродзенскае абласное ўнітарнае паліграфічнае прадпрыемства «Слоніўская тыпаграфія». Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы, распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/203 ад 07.03.2014, № 2 ад 25.02.2014.

Адрас: вул. Хлюпіна, 16, 231800 Слоніў, Гродзенская вобл.

© БарДУ, 2018

Education institution
“Baranovichi State University”

BarSU Herald

A quarterly scientific-and-practical journal

Published since March 2013

Volume 6, December 2018

Series “Historical sciences and
archaeology. Economics. Law”

Promoter: educational institution “Baranovichi State University”.

EDITORIAL BOARD

Editor-in-Chief Vasily I. Kochurko, Doctor of Agriculture, Professor, Member of the Belarusian Academy of Engineering, Member of the International Academy of Technical Education, Member of the International Academy of Pedagogical Education, Member of the Academy of Economic Sciences of Ukraine, Distinguished educator of the Republic of Belarus, Rector of the educational institution “Baranovichi State University” (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Deputy Editor-in-Chief Vladimir V. Klimuk, Ph. D. in Economic Sciences, Associate Professor, Vice-Rector for Scientific Work of the educational institution “Baranovichi State University” (Baranovichi, the Republic of Belarus).

EDITORIAL BOARD OF THE SERIES

Series Executive Editor

Victorya N. Poznyakevich, Ph. D. in Economic Sciences, Assoc. Prof., Head of the Department of Accounting, Analysis, Audit and Statistics of the educational institution “Baranovichi State University” (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Senior Editor

Victorya N. Poznyakevich, Ph. D. in Economic Sciences, Assoc. Prof., Head of the Department of Accounting, Analysis, Audit and Statistics of the educational institution “Baranovichi State University” (Baranovichi, the Republic of Belarus).

English Texts Editor

Iryna V. Piniuta, Ph. D. in Education, Assoc. Prof., Assoc. Prof. of the Department of Professional Foreign Language Training of the educational institution “Baranovichi State University” (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Maryna V. Andryashka (*Responsible for the topic area “Law”*), Ph. D. in Law, Assoc. Prof., Head of the Department of General Legal Disciplines and Public Administration of the educational institution “Baranovichi State University” (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Anatoliy V. Demidovich (*Responsible for the topic area “Historical Sciences and Archaeology”*), Ph. D. in History, Head of the Department of Social Sciences and Humanities of the educational institution “Baranovichi State University” (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Aleksandr N. Korob (*Responsible for the topic area “Economic Sciences”*), Ph. D. in Economic Sciences, Head of the Department of Theoretical and Applied Economics of the educational institution “Baranovichi State University” (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Victorya A. Bezuglaya, Ph. D. in Economic Sciences, Assoc. Prof., Dean of the Faculty of Economics and Law of the educational institution “Baranovichi State University” (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Guzel F. Biglova, Dr. of Economics, Deputy Director for Research of the Federal State Budgetary Institution of Science “Institute of Social and Economic Research of the Ufa Scientific Center of the Russian Academy of Sciences” (Ufa, Republic of Bashkortostan, the Russian Federation).

Grigoriy A. Vasilevich, Dr. of Law, Prof., A. M. of the National Academy of Sciences of Belarus, Head of the Department of Constitutional Law of the Belarusian State University (Minsk, the Republic of Belarus).

Aleksey F. Vishnevskiy, Dr. of History, Professor of the Department of Theory and History of State and Law of the educational institution “Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Belarus” (Minsk, the Republic of Belarus).

Vasily L. Gurskiy, Ph. D. in Economic Sciences, Assoc. Prof., Head of the Department of Economics of the State research institution “Institute of Housing and Communal Services of the National Academy of Sciences of Belarus” (Minsk, the Republic of Belarus).

Dmitriy M. Demichev, Dr. of Law, Prof., Head of the Department of Theory and History of Law of the educational institution “Belarusian State Economic University” (Minsk, the Republic of Belarus).

Galina Ya. Zhitkevich, Ph. D. in Economic Sciences, Assoc. Prof., Assoc. Prof. of the Department of Accounting, Analysis, Audit and Statistics of the educational institution “Baranovichi State University” (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Lyudmila A. Zaharchenko, Ph. D. in Economic Sciences, Assoc. Prof., Assoc. Prof. of the Department of Economic Theory and Logistics of the educational institution “Brest State Technical University” (Brest, the Republic of Belarus).

Alla A. Kasich, Dr. of Economic Sciences, Professor of the Kremenchug National University named after M. Ostrogradski (Kremenchug, Ukraine).

Dmitriy V. Karev, Dr. of History, Prof., Head of the Center Department of Economic Theory and Commercial Activities, Director of the Center for Interdisciplinary Studies of Diasporas and Foreign Belarusian Studies of the educational institution "Yanka Kupala State University of Grodno" (Grodno, the Republic of Belarus).

Rimma N. Klyuchko, Ph. D. in Law, Assoc. Prof., Head of the Department of Criminal Law, Criminal Procedure and Criminology of the educational institution "Yanka Kupala State University of Grodno" (Grodno, the Republic of Belarus).

Zoya N. Kozlova, Ph. D. in History, Assoc. Prof., Assoc. Prof. of the Department of Social Sciences and Humanities of the educational institution "Baranovichi State University" (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Ivan N. Kolyadko, Ph. D. in Law, Prof., Prof. of the Department of Civil Procedures and Labor Law of the Belarusian State University (Minsk, the Republic of Belarus).

Svetlana F. Kugan, Ph. D. in Law, Assoc. Prof., Vice Dean of the Faculty of Economy of the educational institution "Brest State Technical University" (Brest, the Republic of Belarus).

Vladimir I. Kuzmenko, Dr. of History, Prof., Head of the Center for History of Post-industrial Society of the State research institution "Institute of History of the National Academy of Sciences of Belarus" (Minsk, the Republic of Belarus).

Aleksandr V. Litvinskiy, Ph. D. in History, Assoc. Prof. of the Department of Social Sciences and Humanities of the educational institution "Baranovichi State University" (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Vladimir V. Losev, Ph. D. in Law, Assoc. Prof., Vice Director of the Research and Practical Center for Problems of Strengthening of the Legitimacy, Law and Order of the Prosecutor General's Office of the Republic of Belarus (Minsk, the Republic of Belarus).

Olga N. Lyudvikevich, Ph. D. in Law, Head of the Department of Civil and Criminal Disciplines of the educational institution "Baranovichi State University" (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Anatoliy M. Lyutyi, Dr. of History, Prof., Head of the Department of History of Belarus of the educational institution "Belarusian State Pedagogical Maxim Tank University" (Minsk, the Republic of Belarus).

Aleksandr I. Luchenock, Dr. of Economic Sciences, Prof., Head of the Department of Macroeconomic Regulation and Financial Policy of the State Research Institution "Institute of Economics of the National Academy of Sciences of Belarus" (Minsk, the Republic of Belarus).

Irina P. Mankevich, Ph. D. in Law, Assoc. Prof., Assoc. Prof. of the Department of Civil and Legal Disciplines of the educational institution "Belarusian State Economic University" (Minsk, the Republic of Belarus).

Yaroslav N. Matveyuk, Dr. in Law hab., Authorized Rector of the Belostok University for Cooperation with Universities in Eastern Europe (Belostok, Poland).

Gulnara B. Medvedeva, Ph. D. in Economic Sciences, Assoc. Prof., Head of the Department of Economic Theory and Logistics of the educational institution "Brest State Technical University" (Brest, the Republic of Belarus).

Tatyana V. Momot, Dr. of Economic Sciences, Prof. of Kharkov National Academy of Municipal Economy (Kharkov, Ukraine).

Aleksandr N. Nechuhryn, Dr. of History, Prof., Head of the Department of General History of the educational institution "Yanka Kupala State University of Grodno" (Grodno, the Republic of Belarus).

Aleksandr M. Omelyanyuk, Ph. D. in Economical Sciences, Assoc. Prof., First Vice-Rector of the educational institution "Brest State Technical University" (Brest, the Republic of Belarus).

Aleksandr V. Ostroglyad, Ph. D. in Law, Assoc. Prof., Vice-rector for Research of the Ivano-Frankovsk University of Law named after King Danila Galitzkiy (Ivano-Frankovsk, Ukraine).

Sergey Yu. Solodovnikov, Dr. of Economic Sciences, Assoc. Prof., Head of the Department of Economics and Law of the Belarusian National Technical University (Minsk, the Republic of Belarus).

Tatyana S. Taranova, Dr. of Law, Prof., Head of the Department of Civil and Law Disciplines of the educational institution "Belarusian State Economic University" (Minsk, the Republic of Belarus).

Yan I. Funk, Dr. of Law, Prof., Prof. of the Department of Financial Law and Legal Regulation of Economic Activities of the Belarusian State University (Minsk, the Republic of Belarus).

Yuriy V. Chernyak, Ph. D. in History, Assoc. Prof. of the Department of General Legal Disciplines and Public Administration of the educational institution "Baranovichi State University" (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Vyacheslav B. Shabanov, Dr. of Law, Prof., Head of the Department of Criminology of the Belarusian State University (Minsk, the Republic of Belarus).

Vladimir P. Shalaev, Dr. of Philosophy, Prof., Dean of the Faculty of Social Technologies of the Federal State Budgetary Institution of Higher Professional Education "Volga State University of Technology" (Yoshkar-Ola, the Mari El Republic, the Russian Federation).

Antonina V. Sharkova, Dr. of Economics, Head of the Department of Economics of the Organization of the Federal State Educational Budgetary Institution of Higher Education "Financial University under the Government of the Russian Federation" (Moscow, the Russian Federation).

Aleksandr P. Shevlyukov, Dr. of Economic Sciences, Prof., Head of the Department of Accounting and Financial Management in the Sectors of the National Economy of the educational institution "Belarusian Trade and Economic University of Consumer Cooperatives" (Gomel, the Republic of Belarus).

Nikolay S. Yakovchik, Dr. of Economic Sciences, Dr. of Agricultural Sciences, Prof., Director of the Institute of Advanced Training and Retraining of Personnel of AIC of the educational institution "Belarusian State Agricultural Technical University" (Minsk, the Republic of Belarus).

Editorial address:

21 Voykova Str., 225404 Baranovichi. Phone: +375 163 45 46 28.

E-mail: vestnik@barsu.by.

Subscription indexes: 00993 — for individual subscribers; 009932 — for companies.

The certificate of the registration of mass media № 1533 of 30.07.2012 issued by the Ministry of Information of Belarus.

In accordance with the order of the board of the Higher Attestation Commission of the Republic of Belarus on January 21, 2015 № 16 the scientific-and-practical journal “BarSU Herald”, the series “History of science and archaeology. Economics. Laws” was included on the list of the scientific publications of the Republic of Belarus for publishing the results of dissertation research History of science and archaeology, Economics, Laws.

Scientific-and-practical journal “BarSU Herald” is included into RSCI (Russian Science Citation Index), license agreement № 06-01/2016.

Published: educational institution “Baranovich State University”.

Issued in Russian, Belarusian and English.

The journal is distributed on the territory of the Republic of Belarus.

Managing editor S. A. Bereznyuk
Technical editor E. I. Berezich
Desktop Publishing S. A. Bereznyuk
Proofreader S. A. Bereznyuk

Signed to print 17.12.2018. Format 60 × 84 ¹/₈. Offset paper. Digital printing. Headset Times. Cond. print. l. 20.00. Acc. pub. l. 14.90. Circulation: 75 copies. Order .

Free price.

Printing performance: Grodno Regional Printing Unitary Enterprise “Slonim printing establishment”. The state registration certificate of the publisher, manufacturer and publications distributor № 1/203 of 07.03.2014, № 2 of 25.02.2014.

Address: 16 Hlyupin St., 231800 Slonim, Grodno region.

© BarSU, 2018

РЕПОЗИТОРИЙ БарГУ

СОДЕРЖАНИЕ

ИСТОРИЧЕСКИЕ НАУКИ

Карев Д. В., Дудько А. Д. Становление зарубежного белорусоведения в Западной Европе во второй половине XX века	13
Кручковский Т. Т. Польско-германские отношения периода X—XVI веков в оценке В. О. Ключевского	19
Литвинский А. В. Методологические аспекты локализации прародины славян в историографии конца XX — начала XXI века	28
Мельников П. Ю. Бессемейные домохозяйства Саратовской губернии конца XIX века по данным поездных земских переписей.	37
Пискун В. Э., Горбач С. М. Развитие взаимоотношений между Польшей и ГДР во второй половине 1970-х — начале 1980-х годов	42
Сытько К. В. Материалы переписки римско-католических парафий Беларуси конца XVII — начала XX века как исторический источник	48
Хованский А. В. Органы местного военного управления в Гродненской губернии в 1802—1863 годах	53

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Климук В. В. Модель взаимодействия организаций образования, науки, промышленного бизнеса	64
Климук В. В., Житкевич Г. Я., Познякевич В. Н. Волонтерское движение: от теории к практике (региональный аспект)	71
Кот Н. Г. Финансовый потенциал как интегральный показатель будущего развития предприятия	76
Лептюк Д. Н., Масько Ю. Д., Лепешев Д. И. Направления и возможности экономического сотрудничества Республики Беларусь со странами Азиатско-Тихоокеанского региона	85
Повод И. Н. Перспективы изъятия монопольной ренты при различных сценариях развития экономики Беларуси	90
Познякевич В. Н., Хитрова И. А. Теоретические и практические аспекты применения профессионального суждения бухгалтера при составлении учетной политики в части учета основных средств	96
Цвирко Е. Ю. Состояние и тенденции мирового рынка органической продукции	103

ЮРИДИЧЕСКИЕ НАУКИ

Андрияшко М. В. Домашнее насилие — дополнительный показатель деградации института семьи как демографической угрозы	109
Вишневский А. Ф., Мелеховец Ю. А. Проблемы типологии государства и права в современной теоретической юридической науке	114
Грачева И. М. Становление органов прокуратуры БССР в 1920-х годах	120
Дзик И. Р. Правовое регулирование трансферных отношений в спорте	125
Кирмель А. Г. Проблемные аспекты снижения брачного возраста в Республике Беларусь	130
Крутько Р. В. Пожертвования(е) как источник формирования имущества религиозных организаций	136
Людвигевич О. Н. Управление в области дисциплины труда	141
Прокуда О. Ю. Страховщик как субъект отношений по добровольному медицинскому страхованию	147
Сороченко А. В. Государственно-частное партнерство и публичное управление в Украине: соотношение понятий	152

ЗМЕСТ

ГІСТАРЫЧНЫЯ НАВУКІ

Караў Д. У., Дудзько А. Д. Станаўленне замежнага беларусазнаўства ў Заходняй Еўропе ў другой палове XX стагоддзя	13
Кручкоўскі Т. Т. Польшка-германскія адносіны перыяду X—XVI стагоддзяў у ацэнцы В. О. Ключэўскага	19
Літвінскі А. У. Метадалагічныя аспекты лакалізацыі прарадзімы славян у гістарыяграфіі канца XX — пачатку XXI стагоддзя	28
Мельнікаў П. Ю. Бессямейныя домагаспадаркі Саратаўскай губерні канца XIX стагоддзя па дадзеных папавятовых земскіх перапісаў	37
Піскун В. Э., Горбач С. М. Развіццё ўзаемаадносін паміж Польшчай і ГДР у другой палове 1970-х — пачатку 1980-х гадоў	42
Сыцько К. В. Матэрыялы перапіскі рымска-каталіцкіх парафій Беларусі канца XVII — пачатку XX стагоддзя як гістарычная крыніца	48
Хаванскі А. В. Органы мясцовага ваеннага кіравання ў Гродзенскай губерні ў 1802—1863 гадах	53

ЭКАНАМІЧНЫЯ НАВУКІ

Клімук У. У. Мадэль узаемадзеяння арганізацый адукацыі, навукі, прамысловага бізнесу	64
Клімук У. У., Жыткевіч Г. Я., Пазнякевіч В. М. Валанцёрскі рух: ад тэорыі да практыкі (рэгіянальны аспект)	71
Кот Н. Г. Фінансавы патэнцыял як інтэгральны паказчык будучага развіцця прадпрыемства	76
Ляпцук Д. М., Масько Ю. Д., Лепешаў Д. І. Напямкі і магчымасці эканамічнага супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь з краінамі Азіяцка-Ціхаакіянскага рэгіёну	85
Повад І. М. Перспектывы вынятку манапольнай рэнты пры разнастайных сцэнарных развіцця эканомікі Беларусі	90
Пазнякевіч В. М., Хітрова І. А. Тэарэтычныя і практычныя аспекты прымянення прафесійнага суджэння бухгалтара пры састаўленні ўліковай палітыкі ў частцы ўліку асноўных сродкаў	96
Цвірко К. Ю. Стан і тэндэнцыі сусветнага рынку арганічнай прадукцыі	103

ЮРЫДЫЧНЫЯ НАВУКІ

Андрыяшка М. В. Дамашні гвалт — дадатковы паказчык дэградацыі інстытуту сям’і як дэмаграфічнай пагрозы	109
Вішнеўскі А. Ф., Мелехавец Ю. А. Праблемы тыпалогіі дзяржавы і права ў сучаснай тэарэтычнай юрыдычнай навуцы	114
Грачова І. М. Станаўленне органаў пракуратуры БССР у 1920-х гадах	120
Дзік І. Р. Правое рэгуляванне трансферных адносін у спорце	125
Кірмель А. Г. Праблемныя аспекты зніжэння шлюбнага ўзросту ў Рэспубліцы Беларусь	130
Круцько Р. В. Ахвяраванне(і) як крыніца фарміравання маёмасці рэлігійных арганізацый	136
Людвікевіч В. М. Кіраванне ў галіне дысцыпліны працы	141
Пракуда В. Ю. Страхаўшчык як суб’ект адносін па добраахвотным медыцынскім страхаванні	147
Сарацэнка А. В. Дзяржаўна-прыватнае партнёрства і публічнае кіраванне ва Украіне: судносіны паняццяў	152

CONTENTS

HISTORICAL SCIENCES AND ARCHAEOLOGY

Karev D. V., Dudko A. D. The formation of foreign belarusian studies in Western Europe in the second half of the XX th century	13
Kruczkowski T. T. Polish-German relations of the X—XVI centuries in the assessment of V. O. Kluchevski	19
Litvinski A. V. Methodological aspects of the slavs ancestral homeland localization in historiography of the end of XX — early XXI century	28
Melnikov P. Yu. No-family households in Saratov province at the end of the XIX century: the Data of zemstvo census registers	37
Piskun V. E., Gorbach S. M. Development of relationships between Poland and GDR in the late 1970's — early 1980's	42
Sytsko K. W. Materials of the correspondence of the Roman catholic parishes of Belarus at the end of XVII — early XX century as a historical source	48
Khavanski A. V. Local military authorities in the Grodno province in 1802—1863	53

ECONOMICS

Klimuk V. V. Model of interaction of educational, science and industrial business institutions	64
Klimuk V. V., Zhitkevich G. Ya., Poznyakevich V. N. Volunteering: from theory to practice (regional aspect)	71
Kot N. G. Financial potential as an integral indicator of the future development of the enterprise	76
Leptyuk D. N., Masko Yu. D., Lepeshev D. I. Directions and possibilities of economic cooperation of Belarus with the countries in the Asia-Pacific region	85
Povod I. N. Prospects for the withdrawal of monopoly rent at various scenarios of economic development in Belarus	90
Poznyakevich V. N., Khitrova I. A. Theoretical and practical aspects of the use of accounting professional judgment in formation of accounting policy for fixed assets	96
Tsvirko E. Yu. The state and trends of the world market of organic products	103

LAW

Andryiashka M. V. Domestic violence: an additional indicator of the degradation of the family institute as a demographic threat	109
Vishnevsky A. F., Melehovets Yu. A. Problems of the typology of state and law in modern theoretical legal science	114
Hrachova I. M. Formation of prosecutor's offices of the BSSR in the 1920's	120
Dzik I. R. Legal regulation of the transfer relations in sport	125
Kirmel A. G. Problematic aspects of decreasing of marriage age in the Republic of Belarus	130
Krutsko R. V. Donation /~s as a source of formation of religious organizations' property	136
Ludvikevich O. N. Labor discipline management	141
Prokuda O. Yu. Insurer as a subject of relations with voluntary medical insurance	147
Sorochenko A. V. Public-Private Partnership and public management in Ukraine: concepts relationship	152

УДК 930.2:27

К. В. Сыцько

Дзяржаўная навуковая ўстанова «Інстытут гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі»,
вул. Акадэмічная 1, 220072 Мінск, Рэспубліка Беларусь, +375 (017) 284 18 70, kirylawolny@gmail.com

МАТЭРЫЯЛЫ ПЕРАПІСКІ РЫМСКА-КАТАЛІЦКІХ ПАРАФІЙ БЕЛАРУСІ КАНЦА XVII — ПАЧАТКУ XX СТАГОДДЗЯ ЯК ГІСТАРЫЧНАЯ КРЫНІЦА

С помощью служебной переписки приходские костёлы в XVII — начале XX века поддерживали организационную связь с деканатами и консисториями. В статье выделяются основные группы корреспонденции обнаруженной автором в приходских учреждениях Римско-католического костёла. Анализируются наиболее частые вопросы, которые решались с помощью переписки. Основными проблемами, затрагиваемыми в письмах, являются функционирование системы учёта и регистрации населения, постройка и ремонт зданий, нарушение священниками правил и норм. Поднимались также имущественные вопросы, давалась оценка эпидемиям болезней, с помощью писем в приходские костёлы проводился розыск пропавших без вести и т. д. Проанализированные в статье источники раскрывают микроисторический аспект функционирования культа и являются ценным материалом в изучении деятельности приходов.

Ключевые слова: конфессиональное источниковедение; приход; деканат; консистория; служебная переписка.
Библиогр.: 13 назв.

K. W. Sytsko

Institute of History of the National Academy of Sciences of Belarus, 1 Akademicheskaya str.,
220072 Minsk, the Republic of Belarus, +375 (017) 284 18 70, kirylawolny@gmail.com

MATERIALS OF THE CORRESPONDENCE OF THE ROMAN CATHOLIC PARISHES OF BELARUS AT THE END OF XVII — EARLY XX CENTURY AS A HISTORICAL SOURCE

The article deals with the formal correspondence which the priests made with the deans and consistory. The main groups of correspondence, that were found by the author in the parish institutions of the Roman Catholic church, have been singled out. The most frequent issues that were solved through correspondence have been analyzed. The most frequent issues that were mentioned in the correspondence include the functioning of the accounting system and registration of the population, construction and repair of buildings, violation of rules and norms by priests. The sources analyzed in the article reveal the microhistorical aspect of the functioning of the cult and are valuable material to study the parishes activities.

Key words: confessional source study; parishes; deanery; consistory; service correspondence.
Ref.: 13 titles.

Уводзіны. Гістарычна парафіі з'яўляліся (і з'яўляюцца на дадзены момант) дробнымі арганізацыйна-тэрытарыяльнымі адзінкамі Рымска-каталіцкага Касцёла, якія мелі свайго пасярэдніка (ксяндза-пробашча) паміж вернікамі і больш буйнымі арганізацыйнымі структурамі — дэканатам і дыяцэзіяй. У гэтай іерархічнай структуры прысутнічала моцная арганізацыйная сувязь, якая дазваляла ажыццяўляць дзейнасць культавай інстытуцыі на пэўных тэрыторыях. Падобная сувязь падтрымлівалася з дапамогай службовага ліставання. У дадзеным артыкуле разглядаюцца матэрыялы перапіскі канца XVII — пачатку XX стагоддзя, якія захаваліся на сённяшні момант у парафіяльных касцёлах.

Метадалогія і метады даследавання. У артыкуле ставіцца мэта паказаць крыніцазнаўчы патэнцыял карэспандэнцыі парафіяльных устаноў. Для яе вырашэння выкарыстоўваліся традыцыйныя спецыяльна-гістарычныя метады (гісторыка-генетычны, гісторыка-параўнальны,

гісторыка-тыпалагічны, гісторыка-сістэмны). Асноўны нетрадыцыйны метада, прыменены ў межах даследавання, — палявы маршрутны метада, які заключаецца ў выяўленні і зборы гістарычных крыніц на месцах. Шырока ўжываўся тэкставы аналіз.

Вынікі даследавання і іх абмеркаванне. Аўтарам у межах археаграфічных экспедыцый выяўлена вялікая колькасць уваходнай карэспандэнцыі, якая храналагічна ахоплівае XVII—XX стагоддзі ў парафіях Жырмуны, Ваўкавыск, Валкалата, Шчучын, Селіванаўцы, Слуцк, Поразава, Ліда, Ішкалдзь, Гродна, Белагруды, Нясвіж, Ішчална і шмат інш. Матэрыялы перапіскі, якія захаваліся ў парафіяльных касцёлах, можна падзяліць на некалькі груп: дзённікі сыходзячай і ўваходнай карэспандэнцыі (да сярэдзіны XIX стагоддзя ў іх упісваўся змест ліста цалкам, пазней — толькі назва); уваходныя лісты ад біскупстваў і кансісторый; уваходныя лісты ад дэканаў; уваходныя лісты ад пробашчаў іншых парафій. Копіі сыходзячых лістоў у парафіях-адресантах, як правіла, не рабіліся.

Як паказвае аналіз выяўленых гістарычных крыніц, біскупствы (пазней — духоўная кансісторыя) напрамую ліставаліся з пэўнай парафіяй толькі па найбольш тэрміновых пытаннях. Выяўленыя лісты, разасланыя ад імя біскупаў, складаюць невялікую колькасць. Найбольш буйны комплекс матэрыялаў быў выяўлены ў Нясвіжы і складае 22 адзінкі. Змест дадзеных лістоў датычыцца пытанняў надання ксяндзам годнасці каноніка, індульгенцый, індультаў на пабудову капліц і заснаванне брацтваў і г. д. Найбольш раннія ўваходныя лісты біскупаў, выяўленыя аўтарам у парафіяльных установах, адносяцца да другой паловы XVII стагоддзя — гэта разасланыя ад імя Канстанцыя Бжастоўскага ў 1693 годзе заклікі маліцца за перамогу хрысціян над мусульманамі напярэдадні Венскай бітвы, выяўленыя ў архіве Ішкалдскага касцёла [1, арк. 137—137 адв].

Распаўсюджаным варыянтам камунікацыі з'яўлялася адпраўка цыркуляраў, курсорый, прадпісанняў урадавых і духоўных органаў дэканам, якія абавязваліся перадаваць інфармацыю ў выглядзе лістоў ад свайго імя пробашчам. У ліставанні дэканата з парафіяй узімаліся самыя разнастайныя арганізацыйныя праблемы, сярод якіх можна выдзеліць пытанні метрыкацыі насельніцтва, росшуку зніклых без звестак, кубкавыя зборы, дабрачыннасць, страхаванне касцёлаў, маёмасныя спрэчкі, выкананне прадпісанняў цывільнай улады і шмат інш.

Пераважная большасць матэрыялаў перапіскі звязана з пытаннямі ўліку і рэгістрацыі вернікаў. Так, тэчка з адказамі святароў на лісты Слуцкага дэкана толькі за 1904 год складае 230 лістоў, з якіх 226 звязаны з пытаннямі метрыкацыі. У Ішчалне за 1836 год дадзеныя пытанні адлюстроўваліся ў 10 з 10 лістоў, за 1837 год — 10 з 11, у 1857 годзе — 20 з 23 і г. д. Падобная сітуацыя назіраецца ва ўсіх выяўленых справах у розных парафіях. Як паказвае змест лістоў, падробка метрычных выпісаў і даведак з'яўлялася дастаткова распаўсюджанай з'явай ва ўсіх парафіях Віленскага і Мінска-Магілёўскага біскупстваў. У гэтай сувязі раз на некалькі год, пачынаючы з 1828 года, праводзілася абавязковая праверка метрык на прадмет цэласнасці пячатка і пераплёту. Адною з прычын падробкі называліся шлюбы паміж сваякамі. Аб дадзеным сведчаць, у прыватнасці, лісты, выяўленыя ў Ішкалдскай парафіі за 1827—1834 гады [2, арк. 52а—52б адв.]. У 1904 годзе Слуцкі дэкан патрабаваў ад усіх парафіяльных ксяндзоў выявіць усе метрыкі з пашкоджанай шнуроўкай і сарванымі пячаткамі і перадаць у дэканат, які абавязваўся даставіць дадзеныя матэрыялы ў кансісторыю [3, арк. 14]. Важнай часткай перапіскі паміж дэканатам і парафіяй з'яўляюцца лісты, у якіх спраўджваецца сапраўднасць метрычных дакументаў. З дапамогай дадзеных крыніц можна ўстанавіць парадак унясення запісаў у метрычныя кнігі, а таксама тыя метады і метадыкі, якімі кіраваліся святары для выяўлення падробак. Так, у 1904 годзе ксёндз Копыльскай парафіі Віктар Зянкевіч у адпаведнасці з уваходным лістом ад Нясвіжскага дэкана правёў крыніцзнаўчы аналіз запісу аб шлюбе 1871 года В. і І. Станкевічаў і зрабіў вывад, што запіс зроблены «...в свойственном месте приводимой метрической книги одинаковым почерком и чернилами...», як вынік, запіс прапаноўвалася лічыць сапраўдным [3, арк. 43]. У некаторых выпадках ліставанне датычылася

карэкціроўкі метрычных запісаў. Так, бацькі жыхаркі Клецка Ванды Саламеі Іванавай Яржыковіч 1894 года нараджэння звярнуліся да дэкана з просьбай у метрычны запіс аб хрышчэнні дзяўчынкі дадаць імя бацькі, атрыманае ім падчас бежмавання. Канчатковы запіс выглядаў наступным чынам: «Ванда Саламея Іванава Фаміна Яржыковіч» [3, арк. 134].

Нярэдкай прычынай ліставання дэкана і парафіяльных святароў з'яўляюцца пытанні, звязаныя з верыфікацыяй метрычных запісаў. Так, у 1909 годзе ксяндзам Лідскага дэканата быў разасланы ліст, у якім адзначалася, што частка святароў запісвае ў метрычныя кнігі парафій даведкі, выдадзеныя вернікам, якія працавалі ў ЗША, што з'яўляецца парушэннем нормаў Кананічнага права. Даведкі прапаноўвалася правяраць і захоўваць асобна ад метрык, прызнаючы іх сакраментальную моц [4, арк. 2]. Вялікая колькасць лістоў другой паловы XIX стагоддзя датычылася пытанняў міжканфесійных пераходаў вернікаў пэўных парафій. У большасці выпадкаў пробашч даведваўся па факце ад дэкана, што вернік яго парафіі змяніў канфесію на праваслаўную. Ксёндз мусіў выкрасціць асобу з дакументаў парафіяльнага ўліку. У прыватнасці, гэтаму прысвечана вялікая колькасць лістоў за 1860 — 1890-я гады, выяўленых у Валкалацкай, Поразаўскай, Ішчальнскай і іншых парафіях. Да пытанняў метрыкацыі адносяцца таксама перапіска аб запісе польскіх варыянтаў імёнаў у рускай транскрыпцыі, неабходнасці выкарыстоўваць друкаваныя фармуляры метрычных кніг [4, арк. 10] і шмат інш.

Ролю парафіяльных устаноў і іх уплыў на мясцовае насельніцтва адлюстроўвае той факт, што сістэму ўліку і рэгістрацыі касцёлаў, а таксама камунікатыўныя сувязі пробашча і паствы выкарыстоўвалі ў мэтах пошука зніклых без звестак асоб. Так, Ваўкавыскі дэкан разаслаў ў 1874 годзе ліст аб росшуку сялянкі Церашкоўскай (імя не пазначана) з в. Адамавічы, якая сышла ад мужа, і месцазнаходжанне яе было невядома [5, арк. 45 адв.]. У красавіку 1904 года Магілёўская Рымска-каталіцкая кансісторыя разаслала ўсім дэканам з мэтай распаўсюджвання сярод парафіяльных ксяндзоў указ аб росшуку сярод парафіян у кнігах шлюбаў і пахаванняў жывой ці мёртвай Марыі Кунцэвіч, якая сышла з дома некалькі год таму. Дадаткова даваліся прыкметы М. Кунцэвіч — на выгляд 24 гады, валасы і бровы чорныя, нос умераны, твар круглы, рост сярэдні. Апрача прагляду метрычных кніг рэкамендавалася зрабіць трохразовую прамову з амвона аб вышуку дадзенай асобы [3, арк. 157].

Частка лістоў, выяўленых у парафіях, змяшчаюць у сабе інфармацыю аб працоўных правінах мясцовых святароў і рэакцыі на правіны з боку касцельных уладаў. Дадзеныя дакументы дазваляюць аналізаваць найбольш распаўсюджаныя парушэнні касцельных правіл, якія здзяйснялі пробашчы. Самымі частымі з іх былі п'янства і непрыстойныя паводзіны, самавольны сыход з парафіі, адмова ад душпастырства ў парафіі ў сувязі з дрэннымі ўмовамі жыцця. Так, у 1904 годзе Уздзенскі пробашч Вікенці Кушалеўскі быў пазбаўлены права службы за непрыстойныя паводзіны і сасланы ў Аглонскі дамініканскі кляштар [3, арк. 67], падобны лёс напаткаў Стоклішкага кс. Валянцінаса (імя не пазначана) у 1909 годзе [6, арк. 37]. За самавольнае астаўленне Тамбоўскай парафіі ў 1910 годзе быў пазбаўлены правоў на святарства кс. Юліан Матусевіч. Сандамірскі пробашч Яўген Вайцэхойскі за падобныя дзеянні быў наогул пазбаўлены святарскай годнасці [4, арк. 58]. Шэраг правінаў мясцовых святароў не караўся пазбаўленнем правоў. Сярод іх — пытанні прысвойвання ахвяраванняў, выстаўленне ўласных коштаў за Сакраменты, маёмасныя спрэчкі з іншымі ксяндзамі. Так, Лідскі дэкан Гіпаліт Баярунец неаднаразова ліставаў пробашчам з мэтай вызначыць адзіны кошт адпявання па прычыне таго, што некаторыя ксяндзы выстаўлялі свае расцэнкі [7, арк. 2—2 адв.]. У 1903 годзе кс. Юргевіч (імя не пазначана), які быў на той час ужо вызвалены з пасады Капыльскага пробашча, спрабаваў вывезці азімя, сена і салому з амбара касцёла ў Капылі, на што не меў права. Аб дадзеным выпадку дзеючы святар паведаміў дэкану, у выніку кс. Юргевічу вынесена папярэджанне [3, арк. 81].

Увага ў службовай перапісцы паміж дэканам і парафіяльнымі святарамі надавалася пытанням нерухомай маёмасці. Пасля падаўлення паўстання 1863—1864 гадоў пашырыліся

выпадкі адчужэння зямель каталіцкіх парафій на карысць праваслаўных прыходаў. Дэканы адпраўлялі ксяндзам лісты, у якіх папярэдзвалі аб неабходнасці правядзення землямерных прац, чарчэння дакладных парафіяльных схем і завярэння дадзеных схем у паўнамоцных органах. Так, у Ішчальнскай парафії ў 1880 годзе адбылася спрэчка са святаром Дзікушкага прыхода за урочышча Готараўшчызна памерам 1 дзесяціну 1 660 сажняў. У парафії не аказалася схемы зямельных надзелаў, зямля была перададзена праваслаўным, а схема складзена пазней, у 1888 годзе [8, арк. 1—12 адв.]. Шэраг падобных выпадкаў меў месца ў парафіях Сноў, Поразава і інш. Дадзеныя лісты дазваляюць дакладна ўстанавіць межы парафіяльных тэрыторый, а таксама вызначыць з большай верагоднасцю, якія вёскі, фальваркі, урочышчы ўваходзілі ў кожную асобную парафію.

Матэрыялы перапіскі дазваляюць устанавіць уласную маёмасць, якая належала асобнаму парафіяльнаму святару. У большасці выпадкаў ксёндз меў невялікую колькасць рэчаў, набытых ім ва ўласнасць. Напрыклад, кс. Брасевіч з парафії Вязынка завяшчаў усю набытую ім маёмасць пасля смерці ахвяраваць тым святарам, якія маюць патрэбу ў пакінутых прадметах. У выніку па завяшчанні былі раздадзены працэсійны крыж, два белыя арнаты, два белыя дальматыкі, два кандэлябры на пяць свечак, абраз Св. Антонія [3, арк. 97].

Аналіз захаванай уваходнай ад дэканаў карэспандэнцыі дазваляе выявіць эпідэміі хваробаў, якія распаўсюджваліся на тэрыторыях Беларусі ў пачатку XIX — пачатку XX стагоддзя. Так, лісты да Белагрудскага пробашча, датаваныя лістападам 1830 года, сведчаць аб эпідэміі халеры на Лідчыне. У перапіскі дэкан даваў падрабязныя інструкцыі аб тым, як выявіць захворванне, а таксама прасіў маліцца, каб эпідэмія сыйшла [9, арк. 3]. У 1914—1917 гадах па Шчучыншчыне распаўсюджвалася «іспанка», з-за якой памерла вялікая колькасць асоб (аб дакладнай колькасці ў лісце не паведамляецца) [10, арк. 5 адв.].

Частка перапіскі, выяўленай у парафіяльных касцёлах, прысвечана пытанням набыцця літургічных кніг, уступленню на пасаду новых дэканаў, парадку набажэнстваў і суплікацый у пэўныя дні, збору ахвяраванняў на Чырвоны Крыж і вайсковыя патрэбы, рамонту парафіяльных будынкаў і шмат інш.

Адным з узроўняў службовай перапіскі парафій з'яўляецца ліставанне святароў аднаго рангу. Вялікая колькасць уваходных лістоў, якія захаваліся ў парафіяльных касцёлах — гэта лісты пробашчаў іншых парафій: пасведчанні аб канфесійнай прыналежнасці, звесткі аб змене месца жыхарства вернікаў, выпіскі з метрычных кніг, метрычныя пасведчанні аб шлюбе, пахаванні, смерці. Значную колькасць матэрыяла ў дадзеным выпадку складаюць пасведчанні аб канфесійнай прыналежнасці ці даведкі аб яе вызначэнні. У шэрагу выпадкаў пасведчанні запыталі не толькі ў ксяндзоў-пробашчаў, але і ў праваслаўных святароў. Дадзеныя дакументы высылаліся, калі вернік пераязжаў з адной парафії ў іншую, і ксяндзу-пробашчу былі неабходны гаранты, што асоба не мае ніякіх перашкод для правядзення над ёй Сакрамэнтаў. Так, у 1834 годзе поразаўскім ксяндзом быў зроблены запыт на вызначэнне канфесіі селяніна в. Церашковічы (Гарнастаевіцкі праваслаўны прыход) Мірона Шаботніка, у адказ на што Гарнастаевіцкі настояцель Іосіф Васінскі напісаў, што М. Шаботнік за апошнія два гады не быў заўважаны на споведзі, адпаведна, яго веравызнанне невядомое і запісана як «праваслаўнае» быць не можа [11, арк. 13—14 адв.]. У 1911 годзе пробашча парафії Белаграда звярнуўся да ксяндза Лідскай Фары Юзэфа Шкопа на прадмет наяўнасці кананічных перашкод да шлюбу паміж жыхаром Ліды В. Букаткам і жыхаркаю Белагруды С. Гурначовай, на што быў дадзены адказ аб тым, што жаніх ахрышчаны, наведвае споведзі, таму перашкод для шлюбу не маецца. У сваю чаргу настояцель Жалудоцкага касцёла бачыў кананічную перашкоду ў шлюбе паміж С. Сушко і А. Гольцавай па той прычыне, што жаніх не быў на прычашчэнні [12, арк. 1—1 адв.]. У выпадку, калі вернік паміраў далёка ад месца хрышчэння, яго маглі адпець і пахаваць па месцы смерці, даслаўшы ў касцёл ліст з прылажэннем да яго выпіскі з метрычнай кнігі. Напрыклад, 10 сакавіка 1864 года ў Калузе памёр рыма-каталік Анджэй Лось з вёскі Макашаў

Паланэчскай парафіі. А. Лось быў адпеты праваслаўным святаром і пахаваны, аб чым да ксяндза быў дасланы адпаведны ліст [13, арк. 148а]. Дзякуючы памянёным лістам, становіцца магчымым аналізаваць геаграфічную мабільнасць у мікралакацыях.

Заклучэнне. Выяўленыя ў парафіяльных касцёлах матэрыялы перапіскі з'яўляюцца каштоўнай крыніцай па гісторыі арганізацыйных зносін і кіравання парафіямі ў Рымска-каталіцкай інстытуцыі. Ліставанне дапамагае аналізаваць мікрагістарычны аспект, які заключаецца ў наяўнасці ў крыніцах вялікай колькасці інфармацыі аб дзейнасці парафій, у тым ліку аб пытаннях верыфікацыі запісаў метрычных кніг і фальсіфікацыі метрык; парушэннях нормаў і правілаў органаў духоўнай улады канкрэтнымі пробашчамі; пазбаўленні ксяндзоў права святадзейства; геаграфічнай мабільнасці парафіян; эпідэміях хвароб; рэлігійным і цывільным жыцці.

Спіс цытаваных крыніц

1. Цэнтральны навуковы архіў Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі (далей — ЦНА НАН Беларусі). — Ф. 3. С. Воп. 18. Спр. 1.
2. ЦНА НАН Беларусі. — Ф. 3С. Воп. 18. Спр. 5.
3. ЦНА НАН Беларусі. — Ф. 3С. Воп. 28. Спр. 2.
4. ЦНА НАН Беларусі. — Ф. 3С. Воп. 2. Спр. 39.
5. ЦНА НАН Беларусі. — Ф. 3С. Воп. 21. Спр. 1.
6. Дзяржаўны гістарычны архіў Літвы (далей — ДГАЛ). — Ф. 604. Воп. 1. Спр. 7507.
7. ДГАЛ. — Ф. 694. Воп. 3. Спр. 234.
8. ЦНА НАН Беларусі. — Ф. 3С. Воп. 2. Спр. 42.
9. ЦНА НАН Беларусі. — Ф. 3С. Воп. 4. Спр. 4.
10. ЦНА НАН Беларусі. — Ф. 3С. Воп. 2. Спр. 54.
11. ЦНА НАН Беларусі. — Ф. 3С. Воп. 10. Спр. 10.
12. ЦНА НАН Беларусі. — Ф. 3С. Воп. 2. Спр. 53.
13. ЦНА НАН Беларусі. — Ф. 3С. Воп. 18. Спр. 9.

Паступіў у рэдакцыю 31.08.2018